

pak pred njo. A tudi to se v bodoče ne bo več zgodilo, ker dotični profesor ne bo dobil več nadzorstva.

Kanonik N a d r a h je predlagal, naj pošilja predsedstvo vse za šolska vodstva namenjene okrožnice, razpise itd. v svrhu informacije tudi vsem članom višjega šolskega sveta. — Kanonik V r a b e r pristavi, naj se splošni odloki, tičeči se verskega pouka in verskih vaj pošiljajo tudi obema ordinariatom. Predsednik obljubi, da se bo zahtevam ustrežalo.

Prisilna upokojitvev star. učiteljstva.

Zelo dolga in živahna debata se je razvila o predlogu predsedstva, naj se upokoje vsi ljudsko- in meščanskošolski učitelji po dovršenem 36. letu in srednješolski profesorji po dovršenem 32. službenem letu.

Učitelji osnovnih šol imajo pravico do polne pokojnine z 32 službenimi leti. V Sloveniji je sedaj učiteljev z 32 do 34 službenimi leti okoli 52, s 35 do 39 okoli 100, s 40 do 49 okoli 85, s 50 in več 2.

Referat o tem predlogu je imel dr. M a j c e n. On in drugi, ki so bili za predlog, so ga utemeljevali s sledečimi razlogi: Ni nobenega upanja, da bi država dovolila plače za večje število učiteljev, kakor jih je sedaj. Zato se mladi učiteljski naraščaj ne bo mogel nastaviti in tega bo letos nad 200. Če bodo mladi učitelji ostali brez službe, starši svojih otrok ne bodo več pošiljali na učiteljska, in tisti, ki se bodo še oglašili za te šole bodo za učiteljski stan malo sposobni. Če ne bo dobival učiteljski stan redno dotoka mladih moči, se ga bo lotil marasmus senilis.

Večina je bila načeloma za to, da se starejši umaknejo mlajšim, zlasti ker se učiteljstvo samo poteza za skrajšanje službene dobe z ozirom na sedanje razmere na se je izrekla proti predlogu. Kanonik N a d r a h se je izjavil proti predlogu: a) ker so starejši učitelji sološno boljše vzgojitelji kakor mladi, ki bi sami še potrebovali temeljite vzgoje; b) ker ne gre, da bi osebe, ki so 36 l. delale za narod, kar čez noč vrgli iz njihovih (naturačnih) stanovanj in jih izročili bedi; c) ker je praznih še zadosti mest za učiteljski naraščaj, ko je morala šolska uprava kar 120 učiteljskih služb oddati nekvalificiranim učiteljem in učiteljicam in se mora vlada prisiliti, da plača zadostno število učiteljev. — Ravnatelj J e l e n c je zlasti poudarjal, da bi bili z nasilno upokojitvijo prizadeti posebno moški in bi imeli po več krajih skoro same učiteljice. In kaj bi rekli ljudje, če bi videli 55 let stare, krepke in zdrave moške brez dela pohajkovati in živeti od davkov! — Nekateri so menili, naj se učiteljice upokoje, ker se pri njih prej pokažejo znaki starosti, učiteljem pa naj se priznase. G. Š k u l i in drugi priporočajo, naj se upokoje samo oni, ki so fizično ali psihično za pouk nezmožni po sodbi nadzornika in zdravnika. Kanonik N a d r a h je zahteval, naj bo merodajna samo sodba zdravnika. — Nadzornik G a n g l: Nadzorniki so prisegli na ustavo in se mora njihova sodba smatrati za pravično.

Pri glasovanju je večina predlog predsedstva odklonila in se bodo upokojevali samo telesno ali duševno nezmožni. Predlog o upokojitvi profesorjev je referent nato umaknil (Po »Slov.«).

Srednješolske zadeve.

Višji šolski nadzornik Wester in dr. Poljanec poročata o nekaterih lokalnih izključitvah dijakov. Izključitve se odobre. Pri poročilu o semestralnem zaključku na srednjih šolah konstatira nadzornik Wester, da so letošnji uspehi nekoliko boljši od lanskih.

Imenovanja.

(Referent nadzornik G a n g l).

Za nadučitelje so bili imenovani: v Svibnjem Ivo Pečnik, v Št. Petru pri Novem mestu Janko Malešič, v Grosupljem Gustav Ferian v Gornjih Pirničah Alojzij Macarol, v Šmarju pod Ljubljano Fran Leban, v Želimljah Andrej Flajs, v Št. Juriju pri Grosupljem Niko Einspieler, v Ratečah na Gorenjskem Franjo Pečar, na Bledu Rajko Grudnik, v Gorjah Egidij Schiffrer.

Učiteljske službe so dobili: Marija Dularjeva v Dol. Nemški vasi, Anton Krišče in Roza Progarjeva v Črmošnjicah, Marija Mervar-Vehovčeva v Ambrusu, Helena Menaše-Komačeva, Fran Samec na Polju pri Muljavi, Marija Klavs-Flandrova v Velikem Gabru (eno učno mesto na tej šoli se na novo razpiše). Rozalija Mušič-Claricijeva v Mirni peči. Svatopluk Stoviček v Šmartnem pri Litiji, Gobjmir Aparnik v Boštanju, Vladislav Rojec in

Ivana Mrzelova v Št. Janžu na Dolenjskem, Natalija Ahčinova v Bevkah, Viljem Držaj pri D. M. v Polju (eno mesto na tej šoli se na novo razpiše) Ana Lenarčič-Vadnjalova v Notranjih Goricah, Danilo Pečenko v Sostrem (ena služba se na novo razpiše). Gregor Novak na Vrhniki (drugo mesto se ponovno razpiše), Olga Kumarjeva na Dobrovi, Gvidon Pahor v Hrušici, Ciril Rakovec v Kanjniku, Ang. Legiševa v Komendi, Štefanija Levčeva v Blagovici, Herta Tutta v Zalogu pri Komendi, Franja Kump-Labernikova v Vodica, Amalija Zitko-Hinkova v Velikih Laščah, Pavla Žumrova v Dobropolju, Albin Plehan v Horjulu, Ivan Lahajner v Lešah, Viljem Grundner v Radovljici, Marija Jenkova v Ratečah na Gorenjskem, Drago Bitenc in Viktorija Medvedova na Bledu, Alojzij Rabič, Sabina Mešiček-Megličeva in Silva Šušteršičeva na Jesenicah (ena služba za moške prosilce in mesto nadučiteljice na deški šoli na Jesenicah se ponovno razpiše), Viktor Porenta v Št. Vidu nad Ljubljano, Miroslav Iskra in Marija Fabijanov v Bohinjski Bistrici, Franja Jagodičeva v Ovčah, Ferdinand Ferluga na Koroški Beli (eno mesto se na novo razpiše), Avgusta Lobe-Bernikova v Oneku in Josip Serajnik in Marija Jelenčeva v Kronju.

Za učiteljico ženskih ročnih del v Koprivniku in na sosednjih šolah je imenovana Jakobina Lobiserjeva. Oddaja učiteljske službe v Trebnjem se odloži. Predlog o nameščenju učiteljske službe v Ratečah pri Zid. mostu se vrne okrajnemu šolskemu svetu v ponovni pretres. Ponovno se razpiše: nadučiteljsko mesto v Dol. Karteljevem dve učiteljski mesti v Borovnici ter po eno v Podlipi in v Šmartnem pod Šmarno goro.

(Referent nadz. G a b r š e k).

Za nadučitelje so bili imenovani: Albert Jerin pri Sv. Lovrencu pod Prežlino, Fran Mlinšek v Ponikvi, Janko Žel v Apačah, Avgust Rejec v Lokavcu, Jakob Resman v Miethsdorfu, Metod Požar v Bočni, Fran Lužnik v Lučah, Karl Jakovec pri Mariji Snežni, Bruno Rozbaud v Limbušu, (služba za moško učno moč se ponovno razpiše, tropredlog za žensko učno moč se vrne okrajnemu šolskemu svetu v sponoštitev) Valentin Ivanuš v Framu, Stanko Lavrič pri Sv. Lovrencu nad Mariborom, Oskar Žolnir v Cirkovcih, Josip Purkhart v Št. Ilju pod Turjakom, Ivan Klugler v Podgorju.

Stalno so bili nameščeni učitelji oziroma učiteljice: Franc Seručar v Št. Juriju ob juž. žel., Vladimira Olga Plevova in Lidvina Kapferjeva v Ljubečni, Franjo Roš in Marija Tevšičeva v Št. Pavlu pri Preboldu, Štefanija Bojčeva v Petrovčah (eno mesto se ponovno razpiše), Franja Sotlar-Hrovatova na Polzeli, Anton Zdolšek v Štorah, Marija Žel-Stepišnikova in Helena Šetinova v Apačah, Antonija Ferjančičeva v Miethsdorfu (mesto za učitelja na tej šoli se ponovno razpiše), Pavla Požar Herbelova v Bočni, Rado Podlogar in Alfonz Zellhofer na deški šoli v Konjicah, Fran Šafarič in Amalija Velnar-Musarjeva pri Sv. Lenartu v Slov. goricah (eno mesto se ponovno razpiše), Elizabeta Jakovec-Ličen pri Sv. Rupertu v Slov. goricah, Ivo Kovič pri Sv. Križu pri Ljutomeru (ena služba se zopet razpiše), Josip Widmoser v Vuhredu, Adam Sardoč v Št. Ilju v Slov. goricah, Josipina Verčková v Kamnici, Peter Mavrič v Framu, Antonija Jevšenakova pri Sv. Lovrencu nad Mariborom, Drago Kozelnik Pod Velko, Ivan Andrejčič na deški šoli v Studencih pri Mariboru, Franja Predan-Miheličeva pri Sv. Andražu v Št. goricah, Ana Krulčeva in Josipina Vitorjeva pri Sv. Marijeti pri Ptuj (eno mesto se ponovno razpiše), Antonija Cesarjeva na Ptujski gori, Nežica Mešiček-Mlakarjeva v Stoprcih, Ema Slejkova pri Sv. Križu pri Rogaški Slatini, Alfonz Mazlu v Pamečah, Alojzij Hofbauer v Hrastniku, Antonija Drobničeva v Laškem, Gabrijela Pukmeisterova v Šmarjeti pri Rimskih Toplicah.

Ponovni razpisi.

Oddaja učiteljskih služb v Lokavcu in v Slivnici pri Mariboru ne odloži. Predlog za nadučiteljsko mesto na Bregu pri Ptuj se vrne v svrhu izjave. Ponovno se razpišejo učiteljska mesta pri Sv. Primožu na Pohorju, dve mesti v Št. Janžu na Dravskem polju in v Št. Ilju v Slov. goricah ter nadučiteljska mesta v Ljubnem, pri Sv. Barbari v Slov. goricah, v Št. Janžu na Dravskem polju in pri Sv. Lenartu nad Laškem.

Disciplinarni senat za mariborsko oblast.

Na predlog okrajnega glavarja dr. Karlina se izvrše volitve v disciplinar-

ni senat za osnovno in meščanskošolsko učiteljstvo v bivši vojvodini Štajerski. Izvoljena sta bila ravnatelj A. Gnus kot član in L. Jelenc kot namestnik.

Disciplinarne zadeve in upokojitve.

Nato se je rešilo 10 disciplinarnih zadev. Sistemizira se služba stalnega kateheta v Dol. Lendavi, in ustanovi samostojna šola v Št. Joštu (okraj Ljubljana). Slednjič se predlaga v upokojitvev 17 učiteljev, oziroma učiteljic in en srednješolski učitelj.

O disciplinarnih zadevah in predlogih za upokojitvev se načelno javnosti ne poroča.

P. Bogovič:

Učitelji - ministri.

Benito Mussolini.

Najinteresantnije medu ovima je današnji ministar predsednik Italije Benito Mussolini.

On je čovek, koji je izvršio najmočniji uticaj na duh savremene Italije, osim toga je začetnik i vođa jednog jakog pokreta, koji širi svoje granice sve to više; u kratko rečeno, on je današnji pravi vođa cele Italije, zato je vredno da pobliže pogledamo njegov život i prilike u kojima se je razvio. Važno je i to, da je on još dosta mlad čovek; tek je u 40. godini života.

Mussolini je vrlo mlad svršio učitelj. Skolu. Za učitelja je bio postavljen u jednom malenom selu u Romagni. Tu je ostao nekoliko godina. Duh mladog, vatreng mladica nije se mogao smiriti u malenom, tihom selu. Zadojen socijalističkim idejama, postane njihov najodlučniji propagator. Državna mu vlast brzo potpiše pasoš kao pogibeljnom za državne interese i on morade ostaviti službu i bežati u Švicarsku. Nastani se u Lausanne i tu nastavi svoje socijalističko obrazovanje. Marljivo je učio i francuski jezik i književnost. Započne surađivati u jednom revolucionarnom listu, u čijim je stupcima razvijao marksističku doktrinu. Zbog njegovog rada i ekstremnih načela brzo postane i Švicarskoj »neprijatan gost«, te »a i ona prozna.

Vraći se u Italiju i nastavi svoju socijalističku propagandu putem štampe. Po svojoj novinarskoj sposobnosti, postane u kratko vreme direktor »Avantia«, glavnog organa socijal. stranke. I u svojoj stranci vodio je žestoku borbu protiv jednog krila stranke, te izašao kao pobednik na kongresu stranke u Anconi 1912. godine.

U početku rata proživio Mussolini veliku duševnu krizu. Iz velikog »internacionalca« postane izraziti nacionalist i začovornik rata. Stupi u redakciju nacionalističkog lista »Popolo d'Italia«; dokskora postane i njegov upravitelj. 1915. god. stupi u talij. vojsku, kao dobrovoljac i pođe na frontu. Borio se na različitim položajima ob Soči dve godine i tu bude ranjen. Svoje doživljaje iz tih dana opisao je u knjizi: »Il mio diario di guerra«. (Moj dnevnik iz rata).

U času kad je Italiji pretila najveća pogibelj od komunista, diži se on i u martu 1919. god. stvara fašistički pokret. (Fascio nazionale). Njegov se pokret hitro raširio, kao brza munja te stvorio u kratko hiljade i hiljade vatrenih nacional. boraca, koji su Italiju spasili od unutrašnje revolucije. Duh njegovog pokreta raširio se i na susedne zemlje.

P. Gorgolini veli o Mussoliniju, da ima: »široku i duboku doktrinu genialno asimilovanu. On je veoma efikasan govornik, tribun rečitosti; koja zanos, agitator veoma velikih sposobnosti, koji muški inkarnira, superiorni izraz nacionalnog osećanja. Mrzi naduvenu retoriku, brbljivce, sveznajuće, pesimiste.

Ustrajan, dosledan, u prividnim nedoslednostima. Strašan kad plane. Veran u prijateljstvu. Opasan u osvetti i neumoljiv. Uvek isti, u sreći i nesreći. Triumpf ga nikada nije opio, kao što ga poraz nije oborio. Čovek sposoban, da sa mirnom pouzdanosću i okom risa, upravlja krmom države.

Na sledbenike vrši neobičan lični magnetizam Izvanredno poznaje većinu općenja sa svetom, Mussolini ima običaj da ostavi posetioca dugo čekati, pre no što jih prima. Posetioca čvrsto fiksira sa svojim volovskim očima, pa ga najednom prekida sa kratkim izrazima. On je čvrste jake volje, pun energije i samopouzdanja. U izvršivanju svojih odluka je bezobziran i nepopustljiv. Sva njegova osobina karaktera je sadržana u rečima: On je »jaka ličnost«.

(Dalje prihodnjič.)

Ferjalni Savez učiteljstva.

—f Pevski zbor »Ferijalnega Saveza« na državnem učiteljskem v Ljubljani namerava takoj po sklepu šolskega leta prirediti turnejo po Dalmaciji. Ta turneja je za naše bodoče učitelje brezdvoma izredno velikega pomena. Da na bo to turnejo lahko udeležiti prirediti pevski zbor do konca šolskega leta dva do tri koncerte, katerih dohodki naj bi krili vsaj en del stroškov. V Ljubljani, ki je itak s koncerti preplavljena bi vsak finančni efekt prireditve vzeli davki luč in dvorana. Zato aranžira pevski zbor F. S. svoj prvi letošnji koncert 15. t. m. popoldne v Zagorju ob Savi združec z njim poučen ogled premogovnika, steklarne itd. Spored koncerta obsega jugoslovanske umetne in narodne pesmi v mešanem in ženskem zboru pod vodstvom svojega neumornega nevovodje in vrliga slovenskega skladatelja g. prof. Emil Adamiča. Koncert se vrši v dvorani »Sokoškega doma« v Zagorju ob 5. uri popoldne. Odhod iz Ljubljane ob 12.19. prihod v Ljubljano ob 21.30 zvečer. Ker je pomen koncerta za nas bodoče vzgojitelje jugoslovanskega naroda velevažen prosim vsestranskega živahnega poseta. — Pevski zbor F. S. državnega učiteljskega v Ljubljani.

—f Društvo učiteljev in šolskih prijateljev za ljubljansko okolico ustanovi učiteljsko podružnico Ferijalnega Saveza. Vse tovarišice in tovariše, ki se za to stvar zanimajo vabim na tozadevni sestanek v soboto, dne 14. aprila ob 6. uri zvečer v hotelu »Tivoli« v Ljubljani. — i. Golč.

—f Pripravljalni odbor Ferijalnega Saveza celjskega učiteljskega društva prosil, da se blagovolijo odzvati oni tovariši in tovarišice, ki se nameravajo v letošnjih počitnicah udeležiti učiteljskega izleta po Bosni in Dalmaciji. Poročila naj se pošljejo podpisanim najkasneje do 20. t. m. Glasom društvenih pravil znaša enkratna članarina letos za vse one, ki se javijo še ta mesec 14 Din. Opomnimo pa, da se članarina vsak mesec zviša za 1 Din ter znaša za one, ki se prijavijo šele meseca junija 25 Din. — Za pripravljali odbor: R. Vrečer, Zalec; Ljud. Schreiner, Sv. Jurij ob juž. žel.

—f Za učiteljstvo ormoškega okraja se je ustanovilo dne 7. aprila 1923 N. F. T. S. kot podružnica skupnega F. S. Tovariši pristopajte pridno k tej kulturni organizaciji. Prihaje naj se pošljejo blagajničarki Andi Lehmanovi, učiteljici v Središču ali na Srečkotu Vittoriju učitelju istotam.

—f Ferijalni Savez učiteljstva, 4. apr. t. l. so zborovala v Kočevju vsa tri okr. učit. društva. Ustanovila se je »Podružnica učit. Fer. Saveza za kočevski okraj« z odborom; Načelnik S. Mrovlje, tajnica Hočevarjeva Ela, blagajničarka Hočevarjeva Karla, gospodar Završnik Alfonz, trgovec Lulek Avgust, odbornik Peterlin Alojzij, častni sod: Mervič A. in Betriani. Podružnica šteje 60 članov. Za počit. izlet se naštudira narodna igra, ki se bo pred izletom igrala v Ribnici ali v Kočevju v korist F. S. — e.

—f Počitniški izlet. Da odpade nepotrebno pisanje, prosim vse priglašence za ta izlet posameznega okr. učit. dr. pri katerih še ne obstoja F. S. in žele pristopiti kot člani v podr. F. S. za kočevski okraj, naj pošljejo pristopnino 14 Din članarina mesečno 1 Din (za pet mesecev) in 1 Din korespondenčni stroški za izlet 1 Din skupaj 20 Din s podatki rojstva na moj naslov. — S. M. Vel. Lašče.

Učiteljski pravnik.

—f Upokojene učitelj(ice) in učiteljske vdove opozarjamo, naj vlagajo vse reklamacije zaradi nakazanih pokojninskih užitkov in draginskih doklad na finančno računovodstvo delegacije ministrstva financ in ne na računski odsek del. min. financ pri pokrajinski upravi (knjižgovodstvo), odnosno na višji šolski svet v Ljubljani, ker nenpravilno naslovljene vloge se zaradi uradnega poslovanja često zakasne in ne dosežejo pravočasno zaželenega uspeha, pa tudi po nepotrebnem obremenjujejo nepristoje urade.

Iz Jugoslavije.

— Likvidacija pokrajinskih uprav — in šolstvo. Imenovanje »prosvetnih delegatov« (strokovnih referentov) v oblaših. »Narodna Prosveta« podaja o tem za nas velevažen vprašanje sledeče informativno poročilo: »Da bi se moglo uvesti u život zakon o opštoj i oblasnoj upravi zemlje, u svima ministarstvima pristupljeno je izradi projekata za likvidaciju dosadanjih pokrajinskih uprava. Taj važan

posao otpočeo je i u Ministarstvu Prosvete i na izradi projekta za sprovođenje novog zakona u pogledu prosvete. U Ministarstvu Prosvete radi naročito komisija u kojoj su šefovi prosvete iz svih pokrajina. Novi zakon o opštoj i oblastnoj upravi ima u pogledu prosvete organizacije jednu rđavu stranu, jer po njemu prosvetna uprava svake oblasti stoji pod velikim županom dotične oblasti. Na taj način prosveta je potpala pod kontrolu i upravu policije. U koliko smo informisani u celoi ovoj stvari, na osnovu jasnih odredaba Ustava, koje daju Ministru Prosv. pravo na neposrednu upravu prosvetom cele zemlje, izbeći će se staranje policije o prosveti na taj način, što će Ministarstvo Prosvete absorbirati samo tu nadležnost policijskih vlasti. U svima oblastima određuje se **prosvetni delegati** (referenti), koji će biti pod neposrednim nadzorom Ministarstva Prosvete. Ovi prosvetni delegati imaju sve potrebno osoblje i biće u položaju dosadanih poverenika za prosvetu u pojedinim pokrajinama, samo sa organiziranim pravima. Tako novi prosvetni delegati u oblastima kao organi Ministarstva Prosvete, imaju pravo razmeštanja učitelja u svome području; ali neće kao do sada imati pravo njihovog postavljanja, otpuštanja ili premeštanja iz jedne oblasti u drugu. To pravo pripašće Ministarstvu Prosvete kome će se radi tih poslova podeliti potreban broj osoba iz dosadanih prosvetnih odeljenja za pokrajinske uprave. Na ovaj način postupno će se uvoditi u život centralizacija prosvetne vlasti dok se novim prosvetnim zakonom ne izvede celokupna organizacija na novoj osnovi. Za sada će se ovim putem prvenstveno postići **jedinstvo prosvetnog budžeta** za celu zemlju na mesto dosadanih posebnih pokrajnih budžeta. Kao jedna od najvažnijih stvari u celome svome poslu jeste izbor ličnosti za položaje novih prosvetnih delegata i referenata na koja mesta svakako treba izabrati oprobane i državnoj misli odane ljude iz svih krajeva otadžbine.

— **Višji šolski svet in likvidacija pokrajinskih uprav.** Zakon o sestavi višjega šolskega sveta z dne 23. januarja 1921, ki ga je sprejel parlament in podpisal kralj, ima na čelu pasus, ki določa hkrati dobo in veljavnost tega zakona. Pasus se glasi: **»Dokler ne stopi v veljavo nov šolski zakon,** ki določa delokrog in sestavo šolskih oblastev, se odreja:« — Ta določba je popolnoma jasna, da se z likvidacijo pokrajinske uprave in izvajanjem zakona o občih upravi ne more odpraviti plenuina višjega šolskega sveta in bo to vprašanje šele aktualno tedaj ko stopi nov šolski zakon v veljavo in da bo isti nudil nadomestilo za sedanjí višji šolski svet. — Prejšnja odprava plenuina se pa lahko smatra za reakcionarno dejanje in se moramo z vso silo boriti proti prejšnji odpravi višjega šolskega sveta, dokler nimamo primerne nadomestila za to korporacijo. V tej korporaciji imamo svoje voljene zastopnike, ki uveljavljajo mišljenje učiteljstva, za kar smo se borili že dolga leta. Demokratična uprava zahteva, da bi tudi pri predložitvi v personalnih zadevah podajala tudi nadalje svoje mišljenje ta korporacija prosvetnemu delegatu (referentu) v oblasti, dokler se z novim šol zakonom ne uredi to vprašanje.

— **Gospodom pri »Jutranjih Novostih».** Zaradi našega članka »Lažnjiv budžet« je prav nepotrebna nervoznost, da bi kaj izgubili na poziciji. Vprašanje zavozenege prosvetnega proračuna za Slovenijo je za nas popolnoma nestransko vprašanje, ki ga zasledujemo zgolj iz tega stališča, ker nam gre izključno za stvar in interes stvari — ki zahteva, da se mora to vprašanje v interesu kulturnih zahtev naroda ugodno rešiti. Zato smo takoj, ko se je to vprašanje pojavilo brezobzirno kritikovali in obsojali krivdo in krivce, ki so bili povzročitelji tega škandaloznega slučaja: a ne tako, kakor »Jutranje Novosti«, ki so valile ob neki priliki krivdo vsega zla na prejšnji plenuin višjega šolskega sveta. Nismo pardonirali nobene strani, kadar se nam je šlo za prosvetne interese naroda; potom nas učiteljstvo dobro pozna tudi krivce tega slučaja in smo prav v zadnjem času zopet pokazali nanje, v 10. številki letošnjega »Učit. Tovariša« v uvodniku — na katerega posebej opozarjamo gospode pri »J. N.« Že ob pojavu tega vprašanja smo obljubili, da bomo nadalje zasledovali zadevo; prejelimo sedaj podatke, zato smo zgolj iz tega razloga sedaj zopet izpregovorili o tem vprašanju, da apeliramo na novoizvoljene poslance in bomo še izpregovorili ko bo vprašanje zopet aktualno. Da nismo zopet v tem članku govorili o krivcih le-

ži vzrok v tem, da smo hoteli ostati strogo pri stvari; brezplodno je za nas govoriti o grešnikih, gre za greh, ki ga moramo brez obzira na strankarstvo čimprej popraviti! Na poziciji ne bo N. R. S. izgubila zaradi našega članka »Lažnjiv budžet« prav ničesar in ta članek tudi ne bo vzel simpatij učiteljstva do stranke; pač pa so vzeli simpatije učiteljstva že prej g. Stojan Protič, ki se je vezal svoječasno z dr. Korošcem v vladi in je tedaj izročil slovensko šolstvo klerikalcem — nadalje je še nepozabljen znani a front g. Stojana Protiča proti učiteljstvu glede dražinskih doklad, besede, ki jih je govoril kot ministrski predsednik — največ pa jih je vzel g. pokrajinski namestnik Ivan Hribar s svojim nesrečnim absolutističnim nastopom in pobijanjem najsvetejše avtoritete učiteljstva, t. j. organizacije — v katerem poglavju »N. J.« ne zaostajajo daleč za njim. — To so vzroki in ne drugi, ki imajo svoje naravne posledice. — Kot organizacija in glasilo organizacije stojimo v prosvetnih vprašanjih posebej pa še v gospodarsko-prosvetnih vprašanjih strogo izven strankarstva in bomo tako ostali, vkljub metodam in poizkusom, ki so se uvedle posebno v zadnjem času, da bi se z ambicioznimi osebam navrtala naša organizacija. — To v odgovor »Jutranjih Novostim« na članek v 59. številki na našo adresu in na oba prejšnja članka »Beseda učiteljstva« in svoječasni članek o višjem šolskem svetu, ki je dišal prav po naročilu Hribarjevem.

— **Kulturno delo Učiteljske tiskarne.** Tekom leta 1922 je založila in izdala U. T. na podlagi sklepov upravnega sveta naslednje knjige: A. Rape: Četrta čitanka; L. Černe: Tretja čitanka; E. Gangl: Druga čitanka (drugo izdanje); Lesica, Lokovšek in Mole: Prva srbska ali hrvatska čitanka (drugo izdanje); Erjavec-Flere: Valjavec; V. F. Jelenc: 1914—1918. Spomini jugoslovanskega dobrovoljca; F. Flere: Babica pripoveduje (drugo predelano izdanje); Fr. Zbašnik: Drobne pesmi; Sem Benelli-Gradnik: Okrutna šala; P. Kunaver: Kraški svet in njegovi pojavi; E. Gangl: Svinga; A. Rape: Mladini, VII. zvezek; dr. Lah: Češke pravljice; Fr. Erjavec: Srbske narodne pripovedke; K. Ewald: Matí narava pripoveduje; dr. Robida: Da ste mi zdravi, dragi otroci; Emil Adamič: Mladinske pesmi, Poleg tega je zadržga kupila v lastno založbo od društva za zgradbo Učiteljskega konvikta knjižico: Peter I. Osvoboditelj. Tiskarna je tudi v letu 1922 nadaljevala z izdajanjem galerije naših velmož in je poleg slik Stritarja, Vodnika, Slomška, Gregorčiča, Prešerna in Levstika založila še slike Aškerca, Jurčiča in Trubarja.

— **Kakor vsako leto** je Jugoslovanska Matica tudi letos priredila zbirko pihov med šolsko mladino. Da je ta krasna misel rodila vsako leto najlepše uspehe, je pripomoglo k temu narodno zavedno učiteljstvo in naša šolska mladina s svojo požrtvovalnostjo in razumevanjem potreb naših neodrešenih bratov. Posebno lepo in nad vse pričakovano se je pa obnesla letošnja zbirka pihov. Šole so v nabiranju darov za naše malčke tam preko naravnost tekmovaly med seboi. Dosedaj se je odzvalo 190 šol in so prinesle Jugoslovanski Matici naravnost krasen dohodek: **22.655 Din.** Ta lepa vsota dokazuje, kako živo se je odzvalo učiteljstvo in šolska mladina na klic Jugoslovanske Maticy, zaščitnice in matere neodrešenega ljudstva.

— **Pirhi neodrešenim malčkom.** Metliška osnovnošolska mladina je darovala svojim neodrešenim bratcem za pirhe 228 Din 75 para. Srčna hvala darovalcem, čast vzgojiteljem!

— **Sv. Križ pri Ljutomeru.** (Domoljubno delo.) Med učenci tukajšnje šestrazrednice se je nabralo za »Prehrano pasivnih krajev v naši državi« pomoč 154 Din in na »Pirih« za neodrešeno domovino 178 Din. — Čast zavedni mladini!

— **Tovariši-maturanti I. 1913** bivšega učiteljskega v Gorici določite kraj, da se snidemo in obhajamo našo 10letnico. — Karel Jakopec, Marija Snežna.

— **Ob priliki zborovanja Radovljanskega učiteljskega društva v Lescah** bo tudi ogled nove tovarne verig, in sicer od 2.—3. ure, ker je takrat obrat v polnem teku.

— **V nedeljo, dne 8. aprila** sta bila v sobi strok. tajništva UJU zamenjani dva dežnika. Oba dežnika se izmenjata ravnostam.

— **Risbe v zadnjem »Popotniku«** so prirejene po originalih, ki so jih prerisali gojenci in gojenke drž. učiteljskega. Kliš obr. 23 je obratno odtisnjen, kar pa ne moti bistveno. Tiskarski škrt je zamešal

nekatero besede: str. 11, 3. odst. 11. vrsta »omenjena« mesto »omejena«; str. 12, 3. odst., 7. vrsta »monotone« mesto »motonoge«; str. 13, 13. vrsta »miljeno« mesto »mišljeno«; str. 20., 3. odst., 7. vrsta »omenjena« mesto »omejena«.

— **Člane Ljubljanskega učiteljskega društva** opozarjamo, da naj pridejo poverjeniki iz posameznih šol iskat v pisarno strokovnega tajništva položnice za članarino, da jo čimprej poberejo na svoji šoli in pošljejo denar po položnici društvu. — Tudi oni člani, ki niso na šolah, lahko dobe položnice. — Opozarjamo, da se bodo onim članom, ki sproti ne plačujejo članarine, v smislu pravil listi ustavili in dolg za liste iztirjal.

Ali ste že razprodali 1. zvezek »Stanovsko-strokovne knjižnice« Poverjeništa UJU v Ljubljani?

Nove knjige in druge publikacije.

— **kpl Schiller - Zupančič, Marija Stuart.** Izdala in založila kr. zaloga šolskih knjig v Ljubljani. Cena 12 Din.

— **kpl Podkrajšek, Spisje za svobodno, rokodelsko in trgovinske obrte.** Izdala in založila kr. zaloga šolskih knjig v Ljubljani. Cena 38 Din. Vez. 40 Din.

— **kpl Tone Selškar: Trbovlje.** V založbi Slovenske socialne matice je izšla gorenja pesniška zbirka. Cena broširanemu izvodu je Din 12, vezanemu Din 17. Dobi se po vseh knjigarnah. Podrobnejša poročila o knjigi priobčimo prihodnje.

— **kpl Dr. Ivan Lah, Angelin Hidar.** Starokrotanski roman. Ilustriral Rajko Šubic. Cena vezani knjigi 32 Din, po pošti 1.50 Din več je pravkar izšlo v Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

Književnost in umetnost.

— **k Schillerjeva — Marija Stuart v Zupančičevem prevodu.** Schillerjevo Marija Stuart je prvi preložil v slovenski jezik Fr. Cegnar. Ko se je ta drama lansko leto vzprizarjala na našem dramskem odru, je Cegnarjev prevod v to svrhu predelal dramaturg, dični naš pesnik O. Zupančič. Popolnoma na novo predelal je ta prevod z literarnim uvodom ravnatelja Dr. Lokarja in opremljen s slikami — izšel pri kr. zalogi šolskih knjig in učil v Ljubljani. Zunanja oprema te knjige je krasna in cena skromna; dijakom je priporočati šolsko izdajo na lažjem papirju, ki je še za polovico cenejša. Kr. zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani je s tem delom ustvarila vzorec za podobne izdaje naših pisateljev. Jezik je, kakor pri Zupančiču ni drugače pričakovati, vseskozi dovršen tako, da bo ta knjiga v kratkem postala veselje našega naroda in dika vsake zasebne in javne knjižnice.

— **k Podkrajšek, Trgovsko in obrtno spisje.** Podkrajška poznamo že dolgo kot izvrstnega pisatelja obrtno in trgovsko šolskih knjig; na njegovih ramah sloni pravzaprav vsa obrtno šolska literatura. On je že pred leti spisal »Računstvo«, »Zemljepis«, »Računske naloge« in »Trgovsko in obrtno spisje«. Zadnje čase je izpod njegovega peresa na novo izšlo »Knjigovodstvo« in »Računstvo« za lahne obrte in za ženske obrte, vrhu tega »državljanjski nauk za obrtnike«. Lahko rečemo, da je gospod Podkrajšek naš najplodovitejši, najtemeljitši in najpožrtvovalnejši pisatelj šolskih knjig; požrtvovalnost naglašamo, ker se noben slovenski pisatelj ni obogatel, najmanj pa pisatelj šolskih knjig. Znana izvrstna knjiga trgovsko in obrtno spisje izhaja pri kr. zalogi knjig in učil v novi predelani izdaji v dveh delih. Prvi del, ki obsega Spisje za svobodne, rokodelske in trgovinske obrte je ravnokar izšel. Ta knjiga nam na 344 straneh nudi vse, kar tozadevno potrebuje obrtnik in manjši trgovec; poslovno dopisovanje, najnovejša določila o poštinih, denarnih in tovarnih pošiljkah, listine in različne vloge do oblasti itd. in bo kakor je bila dosedanja manjša izdaja neobhodni pripomoček vsakega obrtnika in trgovca. Drugi del izide do srede aprila in bo obsegal Spisje za koncesijonirane obrte in bo istotako vseboval vse, kar je glede dopisovanja potrebno vedeti imejteljem koncesijoniranih obrtov.

— **k Dr. Ivan Lah, Angelin Hidar.** Starokrotanski roman. Ilustriral Rajko Šubic. 1923. Lahov, zgodovinski roman Angelin Hidar, ki ga je izdala za Veliko noč »Tiskovna zadruga« v jako okusni opremi in okrašenega z desetimi Šubičevimi ilustracijami, nas vodi v čase koroških trubadurjev. Angelin je sin angleškega kralja Riharda Levjerskega, ki je bil na povratku iz svete dežele ujet na Koroškem, ter se je šele po dveh letih srečno vrnil v domovino. V koroških gorah pa je rastel njegov sin Angelin, ki se je napotil po svetu kot pevec iskat svojega očeta. Našla sta se in spoznala po pesmi o koroških gozdih. Iz Angleškega se je Angelin vrnil na Koroško kot trubadur in beli vitez. Na Brezah je tekmoval z vitezom Lichtensteinom v pesmi in zmagal, a v dvoboju s črnim vitezom je padel. Zgodovina in srednjeveška koroška romantika se prepletata v romanu in nam nudita lep pogled v tedanje čase. Knjigo toplo priporočamo za naše šolarske in ljudske knjižnice.

— **Da ste mi zdravi, otroci!** Deset poučnih povesti za zdravje naše šolske mladine. Spisal Ivan Robida. Spis je odlikoval s priznalno nagrado zdravstveni osek za Slovenijo v Ljubljani. Izdal višji šolski svet. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena 3 Din. Strani 45.

Knjižica podaje v obliki zanimivih povesti najvažnejša zdravstvena pravila in navodila za postopanje pri najpogostejših obolenjih med narodom. Oblika pripovedovanja ni dolgočasna, temveč je napeta in polna menjajočih se dogodkov, ki vzdržujejo bralečvo pozornost in je posebno prikladna za otroke, a v enaki meri tudi za priprosto ljudstvo. Pojavi so vzeti iz naroda samega. Več nesreč in smrtnih slučajev izvira iz nepoučenosti in nevednosti naroda nego iz opasnosti marsikatero bolezní same. Zato pisatelj posveča vso pozornost navodilom za prvo pomoč pri obolenju in spretno pobija napačno postopanje, ki je tako široko ukoreninjeno med narodom in bazira na vražah in napačni poučenosti naroda o najprimitivnejših zdravstvenih zadevah. Avtoriteto zdravstva in potrebo pravočasne zdravniške pomoči uvaja v dolni meri; nihče ne more tajiti nepravičnosti in nujne potrebe tozadevne vzroje naroda, kdor pozna konzervativnost naroda in nedostopnost naroda za zdravniško pomoč, kateri je dostopen šele tedaj, ko bje bolniku že zadnja ura ali je na zdravniška pomoč že prepozna. Pisatelj si je izbral za svoj spis sledečo snov: zastrupljenje po strupenih gobah, gadov pik in prva pomoč, pasja steklina in previdnost pri našjem popadu. Črne kože in pred sodki ljudstva do cepljenja zoper kože, jetika, griža, rana in opasnost zastrupljenja zaradi napačnega postopanja, napačni pojmi o potrebi žganja za moč, o alkoholu in zlih posledicah za zdravje, davica. Lahko rečemo, da je snov izbrana iz najhujših bolezni in obolenj ljudstva. Knjižico najtopleje priporočamo vsem šolam za šolsko mladino, ki ji je v prvi vrsti namenjena; prepričani pa smo, da jo bo rado čitalo tudi preprosto ljudstvo, če jim jo bodo nudile naše ljudske knjižnice, ker je podučna snov ovita v prav zanimivo obliko povesti. Posebno važnost ima pa knjižica za narodno zdravje in zasluži zaradi tega, da jo razširimo v zadnjo kmečko koč.

Vsak zaveden član UJU mora poznati podroben ustroj organizacije, zato segajte po »Stanovsko-strokovni knjižnici« Pov. UJU in čitajte jo.

Naše narodno prosvetno delo.

Anketa o našem narodnem prosvetnem delu.

Znižana vožnja in odprava davka za prosvetno delo.

Pri širjenju narodne prosvete pa imamo še druge zapreke, toda ne privatnega značaja od strani zasebnikov temveč nas ovira vlada sama, to je tista vlada, ki vedno pritiska na nas in nas vabi, prosi, sili in priganja, da prosvetujemo ljudstvo, da ne zaostane za kulturo in izobraženostjo drugih narodov. Učiteljstvo ne oporeka in se ne pritožuje radi teh vabljenj, prošenj, siljenja in priganjanja, pač pa mora protestirati, da se stavijo prosveti ovire od državnih finančnih oblastí.

Šolske prireditve v korist šole so obdavčenja proste le tedaj, ako se vrše v šolskih prostorih. Dotičnik, ki je sestavljal ta paragraf, pa gotovo ni pomislil, kakšna so naša šolska poslopja, da imajo le šolske sobe, v katerih se ne da prav ničesar prirediti. Navadno se mora vsled tega učiteljstvo posluževati privatnih dvoran in prostorov, toda tam že stoji financer, ki hoče imeti svoj delež.

V prvem in drugem slučaju pa gre skupiček v isti namen in v prvem in drugem slučaju se deluje v smislu narodnega prosvetovanja, in čeravno je denar namenjen za ubožne knjige za knjižnico in siromašne šolarje, je namen take prireditve vedno edinole povzdiga izobrazbe naroda. Vkljub temu pa se s paragrafom dela razlika med predstavami v šolskem posloju in privatnih hišah.

Tudi tu mora učiteljstvo povzdigniti svoj glas in opozoriti oblasti, da je tak zakon ovira in cokla za narodno prosveto, in prepričali se bomo, da bodo na pristojnih mestih uvideli in ne bomo naleteli na gluha ušesa ker ne moremo verjeti, da so to razliko stvorili premišljeno

posao otpočeo je i u Ministarstvu Prosvete i na izradi projekta za sprovođenje novog zakona u pogledu prosvete. U Ministarstvu Prosvete radi naročito komisija u kojoj su šefovi prosvete iz svih pokrajina. Novi zakon o opštoj i oblasti upravi ima u pogledu prosvete organizacije jednu rđavu stranu, jer po njemu prosvetna uprava svake oblasti stoji pod velikim županom dotične oblasti. Na taj način prosveta je potpala pod kontrolu i upravu policije. U koliko smo informisani u celoi ovoj stvari, na osnovu jasnih odredaba Ustava, koje daju Ministru Prosv. pravo na neposrednu upravu prosvetom cele zemlje, izbeći će se staranje policije o prosveti na taj način, što će Ministarstvo Prosvete absorbirati samo tu nadležnost policijskih vlasti. U svima oblastima određuje se **prosvetni delegati** (referenti), koji će biti pod neposrednim nadzorom Ministarstva Prosvete. Ovi prosvetni delegati imaju sve potrebno osoblje i biće u položaju dosadanih poverenika za prosvetu u pojedinim pokrajinama, samo sa organizacionim pravima. Tako novi prosvetni delegati u oblastima kao organi Ministarstva Prosvete, imaju pravo razmeštanja učitelja u svome području; ali neće kao do sada imati pravo njihovog postavljanja, otpuštanja ili premeštanja iz jedne oblasti u drugu. To pravo pripašće Ministarstvu Prosvete kome će se radi tih poslova podeliti potreban broj osoba iz dosadanih prosvetnih odeljenja za pokrajinske uprave. Na ovaj način postupno će se uvoditi u život centralizacija prosvetne vlasti dok se novim prosvetnim zakonom ne izvede celokupna organizacija na novoj osnovi. Za sada će se ovim putem prvenstveno postići **jedinstvo prosvetnog budžeta** za celu zemlju na mesto dosadanih posebnih pokraj. budžeta. Kao jedna od najvažnijih stvari u celome svome poslu jeste izbor ličnosti za položaje novih prosvetnih delegata i referenata na koja mesta svakako treba izabrati oprobane i državnoj misli odane ljude iz svih krajeva otadžbine.

— **Viši šolski svet in likvidacija pokrajinskih uprav.** Zakon o sestavi višega šolskega sveta z dne 23. januarja 1921, ki ga je sprejel parlament in podpisal kralj, ima na čelu pasus, ki določa hkrati dobo in veljavnost tega zakona. Pasus se glasi: **»Dokler ne stopi v veljavo nov šolski zakon,** ki določa delokrog in sestavo šolskih oblastev, se odreja:« — Ta določba je popolnoma jasna, da se z likvidacijo pokrajinske uprave in izvajanjem zakona o obč. upravi ne more odpraviti plenua višega šolskega sveta in bo to vprašanje šele aktualno tedaj ko stopi nov šolski zakon v veljavo in da bo isti nudil nadomestilo za sedanj viši šolski svet. — Prejšnja odprava plenua se pa lahko smatra za reakcionarno dejanje in se moramo z vso silo boriti proti prejšnji odpravi višega šolskega sveta, dokler nimamo primerne nadomestila za to korporacijo. V tej korporaciji imamo svoje voljene zastopnike, ki uveljavljajo mišljenje učiteljstva, za kar smo se borili že dolga leta. Demokratična uprava zahteva, da bi tudi pri predlogih in personalnih zadevah podajala tudi nadalje svoje mišljenje ta korporacija prosvetnemu delegatu (referentu) v oblasti, dokler se z novim šol. zakonom ne uredi to vprašanje.

— **Gospodom pri »Jutranjih Novostih».** Zaradi našega članka »Lažnjiv budžet« je prav nepotrebna nervoznost, da bi kaj izgubili na poziciji. Vprašanje zavozenege prosvetnega proračuna za Slovenijo je za nas popolnoma nestransko vprašanje ki ga zasledujemo zgolj iz tega stališča, ker nam gre izključno za stvar in interes stvari — ki zahteva, da se mora to vprašanje v interesu kulturnih zahtev naroda ugodno rešiti. Zato smo takoj, ko se je to vprašanje pojavilo brezobzirno kritikovali in obsojali krivdo in krivce, ki so bili povzročitelji tega škandaloznega slučaja: a ne tako, kakor »Jutranje Novosti«, ki so valile ob neki priliki krivdo vsega zla na prejšnji plenu višega šolskega sveta. Nismo pardonirali nobene strani, kadar se nam je šlo za prosvetne interese naroda; potom nas učiteljstvo dobro pozna tudi krivce tega slučaja in smo prav v zadnjem času zopet pokazali nanje, v 10. številki letošnjega »Učit. Tovariša« v uvodniku — na katerega posebej opozarjamo gospode pri »J. N.« Že ob pojavu tega vprašanja smo obljubili, da bomo nadalje zasledovali zadevo; prejelimo sedaj podatke, zato smo zgolj iz tega razloga sedaj zopet izpregovorili o tem vprašanju, da apeliramo na novoizvoljene poslance in bomo še izpregovorili ko bo vprašanje zopet aktualno. Da nismo zopet v tem članku govorili o krivcih le-

ži vzrok v tem, da smo hoteli ostati strogo pri stvari; brezplodno je za nas govoriti o grešnikih, gre za greh, ki ga **moramo brez obzira na strankarstvo čimprej popraviti!** Na poziciji ne bo N. R. S. izgubila zaradi našega članka »Lažnjiv budžet« prav ničesar in ta članek tudi ne bo vzel simpatij učiteljstva do stranke; pač pa so vzeli simpatije učiteljstva že prej g. Stojan Protič, ki se je vezal svoječasno z dr. Korošcem v vladi in je tedaj izročil slovensko šolstvo klerikalcem — nadalje je še nepozabljen znani a front g. Stojana Protiča proti učiteljstvu glede dražinskih doklad, besede, ki jih je govoril kot ministrski predsednik — največ pa jih je vzel g. pokrajinski namestnik Ivan Hribar s svojim nesrečnim absolutističnim nastopom in pobijanjem najsvetejše avtoritete učiteljstva, t. j. organizacije — v katerem poglavju »N. J.« ne zaostajajo daleč za njim. — To so vzroki in ne drugi, ki imajo svoje naravne posledice. — Kot organizacija in glasilo organizacije stojimo v prosvetnih vprašanjih posebej na še v gospodarsko-prosvetnih vprašanjih strogo izven strankarstva in bomo tako ostali, vključno metodam in poizkusom, ki so se uvedle posebno v zadnjem času, da bi se z ambicioznimi osebam navratla naša organizacija. — To v odgovor »Jutranjih Novostim« na članek v 59. številki na našo adresu in na oba prejšnja članka »Beseda učiteljstva« in svoječasni članek o višem šolskem svetu, ki je dišal prav po naročilu Hribarjevem.

— **Kulturno delo Učiteljske tiskarne.** Tekom leta 1922 je založila in izdala U. T. na podlagi sklepov upravnega sveta naslednje knjige: A. Rape: Četrta čitanka; L. Černe: Tretja čitanka; E. Gangl: Druga čitanka (drugo izdanje); Lesica, Lokovšek in Mole: Prva srbska ali hrvaška čitanka (drugo izdanje); Erjavec-Flere: Valjavec; V. F. Jelenc: 1914—1918. Spomini jugoslovanskega dobrovoljca; F. Flere: Babica pripoveduje (drugo predelano izdanje); Fr. Zbašnik: Drobne pesmi; Sem Benelli-Gradnik: Okrutna šala; P. Kunaver: Kraški svet in njegovi pojavi; E. Gangl: Svinga; A. Rape: Mladini, VII. zvezek; dr. Lah: Češke pravljice; Fr. Erjavec: Srbske narodne pripovedke; K. Ewald: Matič narava pripoveduje; dr. Robida: Da ste mi zdravi, dragi otroci; Emil Adamič: Mladinske pesmi, Poleg tega je zadržal kupila v lastno založbo od društva za zgradbo Učiteljskega konvikta knjižico: Peter I. Osvoboditelj. Tiskarna je tudi v letu 1922 nadaljevala z izdajanjem galerije naših velmož in je poleg slik Stritarja, Vodnika, Slomška, Gregorčiča, Prešerna in Levstika založila še slike Aškerca, Jurčiča in Trubarja.

— **Kakor vsako leto** je Jugoslovanska Matica tudi letos priredila zbirko pihov med šolsko mladino. Da je ta krasna misel rodila vsako leto najlepše uspehe, je pripomoglo k temu narodno zavedno učiteljstvo in naša šolska mladina s svojo požrtvovalnostjo in razumevanjem potreb naših neodrešenih bratov. Posebno lepo in nad vse pričakovano se je pa obnesla letošnja zbirka pihov. Šole so v nabiranju darov za naše malčke tam preko naravnost tekmovaly med seboi. Dosedaj se je odzvalo 190 šol in so prinesle Jugoslovanski Matici naravnost krasen dohodek: **22.655 Din.** Ta lepa vsota dokazuje, kako živo se je odzvalo učiteljstvo in šolska mladina na klic Jugoslovanske Maticе, zaščitnice in matere neodrešenega ljudstva.

— **Pirhi neodrešenim malčkom.** Metliška osnovnošolska mladina je darovala svojim neodrešenim bratcem za pirhe 228 Din 75 para. Srčna hvala darovalcem, čast vzgojiteljem!

— **Sv. Križ pri Ljutomeru.** (Domoljubno delo.) Med učenci tukajšnje šestrazrednice se je nabralo za »Prehrano pasivnih krajev v naši državi« pomoč 154 Din in na »Pirih« za neodrešeno domovino 178 Din. — Čast zavedni mladini!

— **Tovariši-maturanti I. 1913** bivšega učiteljskega v Gorici določite kraj, da se snidemo in obhajamo našo 10letnico. — Karel Jakopec, Marija Snežna.

— **Ob priliki zborovanja Radovljanskega učiteljskega društva v Lescah** bo tudi ogled nove tovarne verig, in sicer od 2.—3. ure, ker je takrat obrat v polnem teku.

— **V nedeljo, dne 8. aprila** sta bila v sobi strok. tajništva UJU zamenjana dva dežnika. Oba dežnika se izmenjata ravnotam.

— **Risbe v zadnjem »Popotniku«** so prirejene po originalih, ki so jih prerisali gojenci in gojenke drž. učiteljskega. Kliš obr. 23 je obratno odtisnjen, kar pa ne moti bistveno. Tiskarski škrt je zamešal

nekatero besede: str. 11, 3. odst. 11. vrsta »omenjena« mesto »omejena«; str. 12, 3. odst., 7. vrsta »monotone« mesto »motonog«; str. 13, 13. vrsta »miljeno« mesto »mišljeno«; str. 20., 3. odst., 7. vrsta »omenjena« mesto »omejena«.

— **Člane Ljubljanskega učiteljskega društva** opozarjamo, da naj pridejo poverjeniki iz posameznih šol iskat v pisarno strokovnega tajništva položnice za članarino, da jo čimprej poberejo na svoji šoli in pošljejo denar po položnici društvu. — Tudi oni člani, ki niso na šolah, lahko dobe položnice. — Opozarjamo, da se bodo onim članom, ki sproti ne plačujejo članarine, v smislu pravil listi ustavili in dolg za liste iztirjal.

Ali ste že razprodali 1. zvezek „Stanovsko-strokovne knjižnice“ Poverjeništvu UJU v Ljubljani?

Nove knjige in druge publikacije.

— **kpl Schiller - Zupančič, Marija Stuart.** Izdala in založila kr. zaloga šolskih knjig v Ljubljani. Cena 12 Din.

— **kpl Podkrajšek, Spisje za svobodne, rokodelske in trgovinske obrte.** Izdala in založila kr. zaloga šolskih knjig v Ljubljani. Cena 38 Din. Vez. 40 Din.

— **kpl Tone Selškar: Trbovlje.** V založbi Slovenske socialne matice je izšla gorenja pesniška zbirka. Cena broširanemu izvodu je Din 12, vezanemu Din 17. Dobi se po vseh knjigarnah. Podrobnejša poročila o knjigi priobčimo prihodnje.

— **kpl Dr. Ivan Lah, Angelin Hidar.** Starokrotanski roman. Ilustriral Rajko Šubic. Cena vezani knjigi 32 Din, po pošti 1.50 Din več je pravkar izšlo v Tiskovni zadrugi v Ljubljani, Prešernova ulica 54.

Književnost in umetnost.

— **k Schillerjeva — Marija Stuart v Zupančičevem prevodu.** Schillerjevo Marija Stuart je prvi preložil v slovenski jezik Fr. Cegnar. Ko se je ta drama lansko leto vprizarjala na našem dramskem odru, je Cegnarjev prevod v to svrhu predelal dramaturg, dični naš pesnik O. Zupančič. Popolnoma na novo predelal je ta prevod z literarnim uvodom ravnatelja Dr. Lokarja in opremljen s slikami — izšel pri kr. zalogi šolskih knjig in učil v Ljubljani. Zunanja oprema te knjige je krasna in cena skromna; dijakom je priporočati šolsko izdajo na lažjem papirju, ki je še za polovico cenejša. Kr. zaloga šolskih knjig in učil v Ljubljani je s tem delom ustvarila vzorec za podobne izdaje naših pisateljev. Jezik je, kakor pri Zupančiču ni drugače pričakovati, vseskozi dovršen tako, da bo ta knjiga v kratkem postala veselje našega naroda in dika vsake zasebne in javne knjižnice.

— **k Podkrajšek, Trgovsko in obrtno spisje.** Podkrajška poznamo že dolgo kot izvrstnega pisatelja obrtno in trgovsko šolskih knjig; na njegovih ramah sloni pravzaprav vsa obrtno šolska literatura. On je že pred leti spisal »Računstvo«, »Zemljepis«, »Računske naloge« in »Trgovsko in obrtno spisje«. Zadnje čase je izpod njegovega peresa na novo izšlo »Knjigovodstvo« in »Računstvo« za lahne obrte in za ženske obrte, vrhu tega »državljanjski nauk za obrtnike«. Lahko rečemo, da je gospod Podkrajšek naš najplodovitejši, najtemeljitši in najpožrtvovalnejši pisatelj šolskih knjig; požrtvovalnost naglašamo, ker se noben slovenski pisatelj ni obogatel, najmanj pa pisatelj šolskih knjig. Znana izvrstna knjiga trgovsko in obrtno spisje izhaja pri kr. zalogi knjig in učil v novi predelani izdaji v dveh delih. Prvi del, ki obsega Spisje za svobodne, rokodelske in trgovinske obrte je ravnokar izšel. Ta knjiga nam na 344 straneh nudi vse, kar tozadevno potrebuje obrtnik in manjši trgovec; poslovno dopisovanje, najnovjša določila o poštnih, denarnih in tovarnih pošiljkah, listine in različne vloge do oblasti itd. in bo kakor je bila dosedanja manjša izdaja neobhodni pripomoček vsakega obrtnika in trgovca. Drugi del izide do srede aprila in bo obsegal Spisje za koncesionirane obrte in bo istotako vseboval vse, kar je glede dopisovanja potrebno vedeti imejteljem koncesioniranih obrtov.

— **k Dr. Ivan Lah, Angelin Hidar.** Starokrotanski roman. Ilustriral Rajko Šubic. 1923. Lahov, zgodovinski roman Angelin Hidar, ki ga je izdala za Veliko noč »Tiskovna zadruga« v jako okusni opremi in okrašenega z desetimi Šubičevimi ilustracijami, nas vodi v čase koroških trubadurjev. Angelin je sin angleškega kralja Riharda Levjerskega, ki je bil na povratku iz svete dežele ujet na Koroškem, ter se je šele po dveh letih srečno vrnil v domovino. V koroških gorah pa je rastel njegov sin Angelin, ki se je napotil po svetu kot pevec iskat svojega očeta. Našla sta se in spoznala po pesmi o koroških gozdih. Iz Angleškega se je Angelin vrnil na Koroško kot trubadur in beli vitez. Na Brežah je tekmoval z vitezom Lichtensteinom v pesmi in zmagal, a v dvoboju s črnim vitezom je padel. Zgodovina in srednjeveška koroška romantika se prepletata v romanu in nam nudita lep pogled v tedanje čase. Knjigo toplo priporočamo za naše šolarske in ljudske knjižnice.

— **Da ste mi zdravi, otroci!** Deset poučnih povesti za zdravje naše šolske mladine. Spisal Ivan Robida. Spis je odlikoval s priznalno nagrado zdravstveni osek za Slovenijo v Ljubljani. Izdal višji šolski svet. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena 3 Din. Strani 45.

Knjižica podaje v obliki zanimivih povesti najvažnejša zdravstvena pravila in navodila za postopanje pri najpogostejših obolenjih med narodom. Oblika pripovedovanja ni dolgočasna, temveč je napeta in polna menjajočih se dogodkov, ki vzdržujejo bralečvo pozornost in je posebno prikladna za otroke, a v enaki meri tudi za priprosto ljudstvo. Pojavi so vzeti iz naroda samega. Več nesreč in smrtnih slučajev izvira iz nepoučenosti in nevednosti naroda nego iz opasnosti marsikatero boleznii same. Zato pisatelj posveča vso pozornost navodilom za prvo pomoč pri obolenju in spretno pobija napačno postopanje, ki je tako široko ukoreninjeno med narodom in bazira na vražah in napačni poučenosti naroda o najprimitivnejših zdravstvenih zadevah. Avtoriteto zdravstva in potrebo pravočasne zdravniške pomoči uvaja v dolni meri; nihče ne more tajiti nepravičnosti in nujne potrebe tozadevne vzroke naroda, kdor pozna konzervativnost naroda in nedostopnost naroda za zdravniško pomoč, kateri je dostopen šele tedaj, ko bje bolniku že zadnja ura ali je na zdravniška pomoč že prepozna. Pisatelj si je izbral za svoj spis sledečo snov: zastrupljenje po strupenih gobah, gadov pik in prva pomoč, pasja steklina in previdnost pri našem popadu. Črne kože in pred sodki ljudstva do cepljenja zoper kože, jetika, griža, rana in opasnost zastrupljenja zaradi napačnega postopanja, napačni pojmi o potrebi žganja za moč, o alkoholu in zlih posledicah za zdravje, davica. Lahko rečemo, da je snov izbrana iz najhujših bolezni in obolenj ljudstva. Knjižico najtopleje priporočamo vsem šolam za šolsko mladino, ki ji je v prvi vrsti namenjena; prepričani pa smo, da jo bo rado čitalo tudi preprosto ljudstvo, če jim jo bodo nudile naše ljudske knjižnice, ker je podučna snov ovita v prav zanimivo obliko povesti. Posebno važnost ima pa knjižica za narodno zdravje in zasluži zaradi tega, da jo razširimo v zadnjo kmečko koč.

Vsak zaveden član UJU mora poznati podroben ustroj organizacije, zato segajte po „Stanovsko-strokovni knjižnici“ Pov. UJU in čitajte jo.

Naše narodno prosvetno delo.

Anketa o našem narodnem prosvetnem delu.

Znižana vožnja in odprava davka za prosvetno delo.

Pri širjenju narodne prosvete pa imamo še druge zapreke, toda ne privatnega značaja od strani zasebnikov temveč nas ovira vlada sama, to je tista vlada, ki vedno pritiska na nas in nas vabi, prosi, sili in priganja, da prosvetujemo ljudstvo, da ne zaostane za kulturo in izobraženostjo drugih narodov. Učiteljstvo ne oporeka in se ne pritožuje radi teh vabljenj, prošenj, siljenja in priganjanja, pač pa mora protestirati, da se stavijo prosveti ovire od državnih finančnih oblasti.

Šolske prireditve v korist šole so obdavčenja proste le tedaj, ako se vrše v šolskih prostorih. Dotičnik, ki je sestavljal ta paragraf, pa gotovo ni pomislil, kakšna so naša šolska poslopja, da imajo le šolske sobe, v katerih se ne da prav ničesar prirediti. Navadno se mora vsled tega učiteljstvo posluževati privatnih dvoran in prostorov, toda tam že stoji financer, ki hoče imeti svoj delež.

V prvem in drugem slučaju pa gre skupiček v isti namen in v prvem in drugem slučaju se deluje v smislu narodnega prosvetovanja, in čeravno je denar namenjen za ubožne knjige za knjižnico in siromašne šolarje, je namen take prireditve vedno edinole povzdiga izobrazbe naroda. Vključno temu pa se s paragrafom dela razlika med predstavami v šolskem posloju in privatnih hišah.

Tudi tu mora učiteljstvo povzdigniti svoj glas in opozoriti oblasti, da je tak zakon ovira in cokla za narodno prosveto, in prepričali se bomo, da bodo na pristojnih mestih uvideli in ne bomo nalezli na gluha ušesa ker ne moremo verjeti, da so to razliko stvorili premišljeno